

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Solvuntur Objectiones Adversariorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

tura presentiam Dei in omnibus rebus, infertur ex eius potentia & virtute operativa.

§. VI.

Solvuntur obiectiones Adversariorum.

95 **O**bjicies primò: Modus quo Deus existit in rebus creatis, per essentiam, est distinctus ab alio, quo in eis dicitur esse per potentiam, ut colligitur ex D. Thoma hic art. 3. Sed Deus existit in rebus per potentiam, mediante operatione talis potentia: Ergo ratio essendi per essentiam in omnibus rebus, non potest esse operatio Dei virtualiter transiens.

Confirmatur primò: Si per impossibile daretur aliquod ens non productum à Deo, adituc ex vi immanentis, Deus esset illi præsens, & ab eo indistans: Ergo presentia Dei in rebus, non fundatur in eius causalitate, & operatione. Consequentia patet, Antecedens probatur. Res illa non producta à Deo, esset in aliquo loco: Ergo cum sphaera divina immanentis sit infinita, & ad omnia loca se extendat, Deus ratione sua immanentis esset præsens tali creaturæ.

Confirmatur secundò: Si operatio Dei virtualiter transiens esset ratio formalis, per quam Deus fieret præsens & existens in rebus, sequeretur quod attributum immanentis Dei, esset fundamentum in eius operatione ad extra, eamque tanquam causam virtuales, & rationem à priori supponeret: Sed hoc non potest dici, cum immanitas necessariò, immutabiliter, & ab æterno, Deo conveniat, & operatio virtualiter transiens sit ei libera, & ei conveniat solum in tempore: Ergo operatio transiens non est ratio formalis, per quam Deus fiat præsens & existens in rebus.

96 **A**d Objectionem respondeo negando Minorem; non enim operatio, sed potentia ipsa est Deo ratio existendi in rebus per potentiam: nam si Deus nihil actu operaretur, sed solum posset operari in rebus, in illis esset: non quidem per essentiam & substantiam, sed per virtutem, & potentiam. Unde D. Thomas hic art. 3. *Deus est in omnibus per potentiam, in quantum omnia eius potestati subdantur, & in omnibus per essentiam, in quantum ad eum omnia sunt causa essendi.*

97 **A**d primam confirmationem, nego Majorem: Sicut enim si separaretur quantitas ab aqua quæ est in vase, illa non diceretur amplius esse in vase, tanquam in loco: quia cum substantia corporis non sit in loco, nisi ratione quantitatis, quæ tangit superficiem alterius corporis ambientis, sublata quantitate, non posset amplius remanere in loco, nec ab aliqua superficie corporis ambientis contineri. Ita similiter, cum creatio sit contactus formalis, quo divina virtus creaturas contingit, easque sibi applicat, & conjungit: si per impossibile aliqua res non esset à Deo per creationem, Deus non esset illi præsens, nec indistans positive, sed tantum negativè: sicut (ut perhitamus in eodem exemplo) aqua illa spoliata quantitate, diceretur præsens vase, & ab eo indistans, solum presentia & indistantia negativa. Veleriam sicut Angelus qui nullibi operatur, dicitur esse negativè præsens, & indistans à loco in quo potest operari, ut dicemus in Tractatu de Angelis.

Verum si liceat Adversariis ex suppositione impossibili argumentari, nobis etiam licebit ex simili suppositione contra illos arguere. Si enim

Disp. 4.
§. 1.
§. 7.

A per impossibile Deus non esset immanens, & non haberet vim replendi omnia loca: si tamen produceret aliquam creaturam, esset illi præsens: Ergo Deus non est præsens rebus ratione immanentis, sed ratione operationis.

Ad secundam confirmationem, nego sequelam Majoris: Quamvis enim actualis presentia, & existentia Dei in rebus, fundetur in eius operatione virtualiter transeunte, non tamen attributum immanentis: quia illud non consistit in actuali presentia Dei in rebus, sed in aptitudine & potentia quam habet ad existendum in illis, seu in vi repletiva operantis loci existentis, aut possibilis. Unde cum talis vis & aptitudo, necessariò, & ab æterno Deo conveniat, attributum immanentis necessarium est ac æternum, quamvis actualis presentia Dei in rebus, sit temporanea, ac dependens à libero decreto suæ voluntatis, ejus omnipotentiam applicantis ad illarum productionem & conservationem.

Objicies secundò: Posterius non potest esse ratio formalis prioris: Sed Deum esse alicubi, prius est quam Deum ibi operari; quia operari sequitur esse: Ergo operatio non est ratio formalis, per quam Deus sit præsens & existens in rebus.

Respondeo negando Majorem: Deus enim non est prius in aliqua creatura, quam operetur in ea; imò natura prius est quod Deus operetur in ea, quam quod in ea existat, cum operatio virtualiter transiens, sit ei ratio formalis cur sit in aliqua re, ut ostentum est. Unde ad illud quod additur, nempe quod operari sequitur esse, dicendum est quod operari sequitur esse, in ordine essendi, non tamen in ordine locandi: imò potius in isto ordine, in substantiis spiritualibus, esse in loco, sequitur ad operationem.

Ut hoc sit evidentiùs, & faciliùs distuantur argumenta Adversariorum, breviter exponenda est subtilis & acuta doctrina ingeniosi Cajetani, qui hic art. 1. & infra quæst. 52. art. 1. observat, in re locata, sive spirituali, sive corporea, tria esse consideranda, quæ secundum diversos respectus habent rationem prioris & posterioris. In rebus enim corporeis est substantia quæ locatur, quantitas quæ est ratio locandi, & ubi seu relatio presentia, quæ sequitur ad illam tanquam ad proprium fundamentum. Similiter in substantiis spiritualibus, est ipsa Dei, vel Angeli substantia, quæ est præsens, sive corporea, operatio virtualiter transiens, quæ est contactus virtutis, per quem fit præsens; & relatio vel denominatio presentia, quæ in eo fundatur. Et hæc tria diversimodè considerari possunt, & juxta diversas considerationes habere rationem prioris & posterioris. Si enim considerentur in ordine essendi, substantia tenet primum locum: secundum quantitas dimensioniva in rebus corporeis, & contactus virtutis in substantiis spiritualibus; & tertium, relatio seu denominatio presentia. Secus est in ordine locandi: nam in tali ordine, primum est quantitas dimensioniva in rebus corporeis, & contactus virtutis in spiritualibus; secundum, ipsa substantia rei corporeæ vel spiritualis, quæ locatur; tertium, relatio vel denominatio presentia, quæ in tali contactu quantitativo, vel effectivo fundatur.

Objicies tertio: Si Deus fieret præsens rebus ratione operationis, attributum immanentis non esset virtualiter distinctum ab attributo omnipotentia; Deus enim non diceretur immanens, nisi quia omnipotens: Sed hoc est falsum, &

con-

contra communem sententiam Theologorum, qui docent hac attributa virtualiter inter se distingui: Ergo & illud.

Respondet negando sequelam Majoris: nam licet immensitas Dei, radicaliter sit ab ejus infinitate & omnipotentia, non tamen formaliter est unum & idem attributum: quia attributa virtualiter distinguuntur in Deo, ut aequivalent diversis perfectionibus creatis, ad diversas lineas pertinentibus; in creatis autem triplicem reperimus quasi latitudinem, scilicet durationis, virtutis agendi, & extensionis ac diffusionis in ordine ad spatium: prima latitudo competit aeternitati, secunda omnipotentia, tertia immensitate: unde tria illa attributa virtualiter distinguuntur. Et licet operatio Dei pertineat tam ad immensitatem, quam ad omnipotentiam: diversimode tamen: nam ad omnipotentiam pertinet, ut ratio agendi in genere causa efficiens, ad immensitatem vero, ut ratio formalis, reddens Deum actu praesentem, & existentem in locis.

§. VII.

Verum Deus sit actu & positive praesens in locis, seu spatiis imaginariis.

101 **N**otandum primo: Per spatia imaginaria Theologos intelligere, privativa quadam intervalla, seu spatia quadam vacua & inania, quae concipiuntur extra caelos, & quae possunt repleti a corporibus, quae ibi Deus potest producere. Sicut etiam ante hujus universi fabricam, fingimus fuisse vastitatem quandam inanem & vacuum, in spatium quod nunc occupat universum, quae erat aequalis extensionis cum illo. De utroque ergo hoc spatium imaginario inquirimus, an Deus sit, vel fuerit in eo actu formaliter, & positive praesens: id est, an Deus de facto habitaverit in his spatiis, in quibus constitutum est universum, antequam ipsum conderet, & an modo sit extra caelos, ubi adhuc nihil produxit: quod ut magis explicetur,

102 **N**otandum secundum, seu potius supponendum tanquam certum: Deum esse extra totum universum, sive extra, negative fumatur: id est si significet, quod Deus non limitatur, nec coarctatur intra ambitum universi, cum ejus virtus sit infinita, & immensa, nec ullis limitibus aut terminis claudatur, vel circumscribatur; unde dicitur 3. Regum 8. *Si caelum & caeli caelorum te capere non possunt, quanto magis domus haec?* Sed si sive extra fumatur positive, ita ut significet, quod Deus sit positive praesens, & existens in illis spatiis, quae fingimus & imaginamur esse extra caelos, & totum universum; illud est quod in controversiam vertimus, & de quo procedit praesens difficultas.

103 **N**otandum tertio: Duplicem adhuc posse distinguere praesentiam positivam: unam formalem & actualem, qua aliqua res est de facto praesens, & existens in loco: alteram vero potentialem, seu fundamentalem, ratione cujus est apta, seu potens in eo existere, licet de facto in eo non existat. Unde Cajetanus & alij, duplicem praesentiam in Angelis distinguunt: unam actualem, qua de facto constituntur praesentes loco per operationem, & applicationem virtutis circa aliquod subiectum; & aliam veluti potentialem, quam vocant, *praesentiam ordinis*, per quam redduntur praesentes loco, inchoative solum & in-

Tom. I.

A complete, & quam dicunt habere Angelos custodes erga clientes, etiam quando actu circa illos non operantur: His praemissis,

Dico: Deum non esse actu & positive extra caelos, in locis seu spatiis imaginariis, sed negative tantum, & fundamentaliter, quatenus divina substantia non limitatur, nec coarctatur intra ambitum universi, & est potens ad novos mundos condendos in illis spatiis, quae imaginamur esse supra caelos. Ita communiter docent Thomista, quibus ex recentioribus subscribunt Vazquez, Granadus, Tannerus, Meratius, Moncaus & alij: contra Suarezem, Molinam, Valentiam, & Lessium.

B **P**robatur primo conclusio ex Sanctis Patribus, qui ad illam interrogationem, ubinam esset Deus antequam mundum creasset? respondent fuisse tantum in seipso. Sic Tertullianus adversus Praxeam cap. 5. *Ante omnia, inquit, erat Deus solus ipse sibi & mundus, & locus, & omnia.* Et Minutius Felix in Octavio, ait, *palam esse quod ante mundum Deus fuerit ipse pro mundo.* Item Augustinus super Psalmum 122. explicans illa verba: *Qui habitas in caelis, sic ait: Antequam faceret Deus caelum & terram, ubi habitabat? & antequam faceret sanctos, ubi habitabat? Et responderi: In se habitabat Deus, apud se habitabat, & apud se est Deus.* Quibus consonant antiqui illi versiculi, quos recitat Dionysius Carthusianus in 1. dist. 7. qu. 1.

Dic ubi tunc esset, cum praeter eum nihil esset? Tunc, ubi nunc, in sequoniam sibi sufficit ipse.

At si Deus ante creationem mundi, fuisset positive praesens & existens in spatiis imaginariis, in alio quam in seipso fuisset: Ergo non est praesens positive in spatiis imaginariis. Unde Augustinus 7. Confess. ca. 1. falsam esse docet hanc imaginationem, qua Deus cogitatur praesens & existens in infinitis spatiis. *Ita (inquit) te vitam vitam mea grandem per infinita spatia undique cogitabam possetare totam mundi molem, & extra eam quaever sum per immensa sine termino, ut haberet terra, haberet caelum, haberent omnia, & illa finirentur in te, tu vero nusquam.* Et subdit: *Ita suspicabar, quia aliud cogitare non poteram, nam falsum erat.*

D **P**robatur secundum conclusio ratione desumpta ex D. Thoma in 1. dist. 37. qu. 2. art. 3. in argumento *sed contra*, & ex D. Bonaventura ibidem puncto 2. art. 1. qu. 2. Deus non potest esse in nihilo, quia in nihilo nihil est, inquit S. Thomas: Sed spatia imaginaria nihil sunt; illa enim sunt pure phantastica, nec habent esse, nisi in imaginatione Adversariorum: Ergo Deus non est in spatiis imaginariis. Unde D. Bonaventura ibidem: *Stultum est dicere, Deum esse in eo quod nihil est.*

E **C**onfirmatur: Eadem est ratio de locis imaginariis, ac de rebus imaginariis: Sed Deus non est in rebus imaginariis, v.g. in chimera, hirco, cervo, aliisque similibus humanae mentis deliriis: Ergo nec in spatiis imaginariis.

Probatur tertio alia ratione quam habet D. Thomas ibidem: Ubi cumque Deus est, ibi est per suam operationem transeuntem: Sed Deus nihil actu operatur in spatiis imaginariis: Ergo in illis non est actu praesens. Major praeterquam quod est D. Thoma loco citato, sufficienter fuit a nobis supra demonstrata. Minor autem est evidens, ubi enim nullus est effectus, ibi nulla est Dei operatio transeuntis, cum operatio Dei tran-

N 3. mens